

тексті еволюції розвитку правового регулювання землекористування в рамках здійснення державно-приватного партнерства. На основі аналізу надано рекомендації з удосконалення законодавства в цій сфері.

Ключові слова: земельна ділянка, державно-приватне партнерство, землекористування, приватний партнер, державний партнер, об'єкт державно-приватного партнерства.

Резюме

Кишко-Ерли О. Б. Использование земельных участков для осуществления государственно-частного партнерства в Украине.

В статье рассматривается порядок предоставления земельного участка в использование частному партнеру как необходимое условие для эффективной реализации проектов в рамках государственно-частного партнерства. Проведен сравнительный анализ в историческом контексте эволюции развития правового регулирования землепользования в рамках осуществления государственно-частного партнерства. На основании анализа даны рекомендации по усовершенствованию законодательства в этой сфере.

Ключевые слова: земельный участок, государственно-частное партнерство, землепользование, частный партнер, государственный партнер, объект государственно-частного партнерства.

Summary

Kyshko-Yerli O. Plots of land usage for performing state-private partnership in Ukraine.

In article, the procedure of land plot providing for private partner is considered as a necessary condition of effective performance of projects in the framework of state-private partnership. Comparative analyses is done in the historical context of development evolution of legal regulation of land use in the framework of state-private partnership performance. On the base of provided analyses recommendations on improvement of legislation in this area are provided.

Key words: land plot, state-private partnership, use of land, private partner, state partner, object of state-private partnership.

УДК 349.42

С. О. ЛУШПАЄВ

Сергій Олександрович Лушпаєв, кандидат юридичних наук, асистент кафедри Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Дослідження Федерації органічного руху України свідчать, що сучасний внутрішній споживчий ринок органічних продуктів в Україні склав в 2011 р. 5,1 млн євро¹. На сьогодні 300 виробників в Україні дотримуються принципів органічного ведення виробництва². Сертифіковано понад 500000 тис. га дикоросів, що є одним із видів органічної продукції³. У приватних підприємствах починають розвивати органічне сироваріння на Волині без використання жодних домішок чи хімікатів⁴. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року» від 19 вересня 2007 р. № 1158 передбачається довести обсяг частки органічної продукції у загальному обсязі валової продукції сільського господарства до 10 %⁵. Наведене окреслює актуальність дослідження категорії «нормативно-правова регламентація відносин у сфері виробництва органічної сільськогосподарської продукції». Вивчення вказаної категорії має важливе як теоретичне, так і практичне значення. Перше полягає у вдосконаленні відповідних теоретичних положень, а друге – у вирішенні правозастосовних проблем.

Ступеню теоретичного розроблення питання притаманне те, що в аграрно-правовій літературі бракує комплексного дослідження нормативно-правових актів, що регулюють відносини в сфері виробництва органічної сільськогосподарської продукції. Окремі аспекти проблеми, що розглядається, вивчалися, зокрема, Л. Полухович, яка дослідила особливості правового регулювання відносин з виробництва, переробки окремих видів сільськогосподарської продукції та її реалізації в Україні й СOT⁶. Н. Кравець розглянула питання правового регулювання ведення органічного сільського господарства в Україні як одного із найбільш ефективних засобів запровадження та реалізації принципу екологізації аграрного виробництва⁷. О. Менів вивчив правові питання маркування органічної сільськогосподарської продукції рослинного походження, що вироблена з використанням генетично модифікованих організмів⁸. Д. Піддубна виокремила об'єкт суспільних відносин у сфері органічного виробництва⁹ та визначила органічне господарювання одним із головних напрямів аграрної політики України¹⁰.

Мета статті – висвітлити принципи нормативно-правової регламентації відносин у сфері виробництва органічної продукції шляхом комплексного дослідження чинного національного законодавства у розглядуваній сфері.

Переходячи до викладу основного матеріалу, слід зазначити, що аналіз правової регламентації відносин у сфері виробництва органічної сільськогосподарської продукції доцільно здійснити відповідно до окремих принципів виробництва, зберігання, перевезення та реалізації органічної продукції: переробки супутніх продуктів рослинного та тваринного походження для подальшого використання у виробництві продукції рослинного та тваринного походження; дотримання високого рівня благополуччя тварин, що задовольняє потреби, притаманні кожному окремому виду; виробництва продукції органічного тваринництва з тварин, що були вирощені в органічних господарствах з самого народження впродовж усього життя; годування тварин органічними кормами; виключення використання штучно введених поліплоїдних тварин; збереження біологічного розмаїття природних водних екологічних систем при виробництві продукції рибальства.

Л. Полюхович визначено особливості правового регулювання виробництва сільськогосподарської продукції рослинного та тваринного походження відповідно до зобов'язань України перед СОТ¹¹. Також обґрунтовано важливість заборони використовувати на території України антибіотики, гормони для прискорення росту худоби та імпортувати м'ясо і м'ясні продукти, вироблені із застосуванням гормонів, що сприяють росту¹². Вчена стверджує, що реалізація сільськогосподарської продукції за кордон потребує використання особливих інструментів правового регулювання, що не притаманні внутрішньому ринку¹³. Слушною є думка Н. Кравець щодо необхідності з метою забезпечення ефективної практичної дії подальшої деталізації і конкретизації положень Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» у відповідних підзаконних нормативно-правових актах, зокрема постановах Кабінету Міністрів України. Це має стосуватися порядку і правил виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції рослинного і тваринного походження¹⁴.

До органічної може належати продукція тваринного походження. Особлива увага в екологічному виробництві продукції тваринництва приділяється кормам. При їх приготуванні відмовляються від консервантів, стимуляторів росту, збудників апетиту тощо. Під час утримання, транспортування уникають можливого стресу тварин¹⁵.

Відповідно до ч. 1 ст. 19 Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» від 3 вересня 2013 р. № 425-VII загальним правилом виробництва органічної продукції тваринного походження є, зокрема, виробництво продуктів тваринництва з тварин, які були на органічному утриманні від народження і протягом усього життя¹⁶. Викладене свідчить про наявність закріплення такого принципу виробництва, зберігання, перевезення та реалізації органічної продукції: виробництва продукції органічного тваринництва з тварин, що були вирощені в органічних господарствах з самого народження впродовж всього життя.

У постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) тваринного походження» від 30 березня 2016 р. № 241 зазначено, що під час створення, оновлення або відновлення поголів'я птиці до господарства, яке здійснює органічне виробництво продукції птахівництва, може вводитися птиця, вирощена за загальноприйнятими технологіями виробництва сільськогосподарської продукції, за умови, що вік птиці для виробництва м'яса становить менше трьох днів. Згідно з п. 11 вказаної постанови у господарстві, яке перебуває на етапі переходу від виробництва традиційної продукції до виробництва органічної продукції тваринного походження, виробник повинен розділяти органічну продукцію тваринного походження і продукцію перехідного періоду¹⁷.

Розглянемо норми постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) бджільництва» від 23 березня 2016 р. № 208 щодо принципів виробництва, зберігання, перевезення та реалізації органічної продукції¹⁸. Так, п. 4 передбачено обов'язок виробника у процесі виробництва органічної продукції бджільництва проводити підгодівлю бджіл виключно органічним медом з медоносних рослин, які не є генетично модифікованими і до яких не застосовувалися хімічні добрива, пестициди синтетичного походження. Відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» від 3 вересня 2013 р. № 425-VII органічна продукція аквакультур – це риба та інші водні живі ресурси, розведені та вирощені у спеціальних штучних умовах або у визначених для цього рибогосподарських водних об'єктах.

Характеризуючи такий принцип виробництва, зберігання, перевезення та реалізації органічної продукції, як виключення використання штучно введених поліплоїдних тварин, важливими є приписи постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) аквакультури» від 30 вересня 2015 р. № 982¹⁹. Так, у п. 19 встановлено, що у разі виробництва прісноводної риби, зокрема вирощування коропа, дно рибогосподарського водного об'єкта та рибогосподарської технологічної водойми повинне відповідати природним умовам, бути з природного ґрунту. На початку збору врожаю проводиться оцінка біопродуктивності. Кількість операцій зі схрещування повинна бути мінімальною для забезпечення нормального функціонування риб. Не допускається синтез поліплоїдних форм, штучна гібридизація, клонування і виробництво одностатевих форм, за винятком ручного вибраковування. Рослинна частка корму повинна походити з органічного виробництва. Органічна аквакультура базується на вирощуванні об'єктів аквакультури, які походять з органічного маточного стада та органічного господарства.

У постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Детальних правил виробництва органічних морських водоростей» від 30 вересня 2015 р. № 980 зазначено, що органічні морські водорості вирощуються з використанням продукції органічної аквакультури (вирощування риб, ракоподібних та моллюсків). Якщо морські водорості, які у подальшому маркуватимуться як органічна продукція, збираються на спільній

площі, на якій дозволяється реалізація вилученого щорічного ліміту органічної та неорганічної продукції, а не на відокремленій у просторі ділянці, призначеній лише для збирання органічної продукції, повинно бути забезпечене документальне підтвердження того, що весь урожай з такої площі відповідає вимогам органічного виробництва²⁰.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року» від 19 вересня 2007 р. № 1158 одним із шляхів розвитку рослинництва визначено стимулювання ведення органічного сільського господарства. Відповідно до ч. 1 ст. 18 Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» від 3 вересня 2013 р. № 425-VII серед загальних правил виробництва органічної продукції рослинного походження можна виокремити використання лише сертифікованих органічного насіння та посадкового матеріалу.

Враховуючи викладене, видається за доцільне внести зміни до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» від 3 вересня 2013 р. № 425-VII щодо визначення поряд з продукцією аквакультур органічної продукції тваринного походження як тварин, свійських птахів, бджіл, що розведені та вирощені у спеціальних штучних умовах відповідно до вимог законодавства.

Аналіз положень законодавства свідчить, що у його чинних нормах, які регламентують відносини у сфері виробництва органічної сільськогосподарської продукції нашої держави, закріплено такі принципи виробництва, зберігання, перевезення та реалізації органічної продукції як виробництва продукції органічного тваринництва з тварин, що були вирощені в органічних господарствах з самого народження впродовж всього життя, годування тварин органічними кормами, виключення використання штучно виведених поліплідних тварин.

Перспективами подальших наукових досліджень може бути використання отриманих результатів у наукових розробках, а також дослідження законодавства у сфері виробництва органічної сільськогосподарської продукції інших держав, зокрема нормативно-правових актів, що регламентують відносини з виробництва органічної продукції рослинного походження.

¹ Безус Р. М. Ринок органічної продукції в Україні : проблеми та перспективи / Р. М. Безус, Г. Я. Антонюк // Економіка АПК. – 2011. – № 6. – С. 47–52.

² Цифра дня : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/KutovyTaras/photos/a.1621336651524107.1073741828.1617893891868383/1679727982351640/?type=3&theater>

³ Україна розвиває органічне виробництво на рівні з іншими країнами : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/uk/node/22079>

⁴ Органічна сироварня на Волині : жодних домішок чи хімікатів : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://factly.ictv.ua/ua/index/view-media/id/141570/current/101568/total/101884>

⁵ Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року : постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158 // Верховна Рада України. Офіційний інтернет-сайт : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-p> – Назва з екрана.

⁶ Полухович Л. І. Організаційно-правові питання виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції у контексті вимог СОТ : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Л. І. Полухович. – Х., 2014. – 18 с. – С. 9–18.

⁷ Кравець Н. В. Екологізація аграрного виробництва як принцип аграрного права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Н. В. Кравець. – Х., 2015. – 20 с. – С. 12.

⁸ Менів О. І. Маркування органічної сільськогосподарської продукції : правові питання / О. І. Менів // Актуальні проблеми юридичної науки : зб. тез Міжнародної наукової конференції «Чотирнадцять осінніх юридичних читань» (м. Хмельницький, 23–24 жовтня 2015 р.) : у 2-х част. – Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2015. – Частина друга. – С. 25–27.

⁹ Піддубна Д. С. Об'єкт суспільних відносин в органічному виробництві / Д. С. Піддубна // Актуальні проблеми юридичної науки : зб. тез Міжнародної наукової конференції «Чотирнадцять осінніх юридичних читань» (м. Хмельницький, 23–24 жовтня 2015 р.) : у 2-х част. – Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2015. – Частина друга. – С. 35–37.

¹⁰ Піддубна Д. С. Органічне господарювання у 2016 році – головний напрям аграрної політики України / Д. С. Піддубна // Збірник матеріалів Першого зібрання фахівців споріднених кафедр з обговорення актуальних наукових проблем та методики викладання аграрного, земельного, екологічного та природоресурсного права у вищих навчальних закладах України (м. Одеса, 9–10 вересня 2016 р.) / відп. ред. проф. І. І. Каракаш. – Одеса : Юридична література, 2016. – 260 с. – С. 181–184.

¹¹ Полухович Л. І. Вказана праця. – С. 16.

¹² Там само. – С. 10.

¹³ Там само. – С. 18.

¹⁴ Кравець Н. В. Вказана праця. – С. 12.

¹⁵ Маслак О. М. Ринок органіки в Україні : стан та перспективи / О. М. Маслак : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agrobusiness.com.ua/component/content/article/>

¹⁶ Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини : Закон України від 3 вересня 2013 р. № 425-VII // Верховна Рада України. Офіційний інтернет-сайт : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/425-18> – Назва з екрана.

¹⁷ Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) тваринного походження : постанова Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 241 // Верховна Рада України. Офіційний інтернет-сайт : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/241-2016-p/paran8#n8> – Назва з екрана.

¹⁸ Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) бджільництва : постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 208 // Верховна Рада України. Офіційний інтернет-сайт : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/208-2016-p/paran8#n8> – Назва з екрана.

¹⁹ Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) аквакультури : постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 982 // Верховна Рада України. Офіційний інтернет-сайт : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/982-2015-п/paran8#n8> – Назва з екрана.

²⁰ Про затвердження Детальних правил виробництва органічних морських водоростей : постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 980 // Верховна Рада України. Офіційний інтернет-сайт : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/980-2015-п/paran8#n8> – Назва з екрана.

Резюме

Лушпаєв С. О. Нормативно-правова регламентація відносин у сфері виробництва органічної сільськогосподарської продукції.

У статті проаналізовано нормативно-правові акти, що регламентують відносини у сфері виробництва органічної сільськогосподарської продукції.

Одним із висновків роботи стала пропозиція закріпити поняття органічної продукції тваринного походження в Законі України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції».

Ключові слова: нормативно-правова регламентація відносин у сфері виробництва органічної сільськогосподарської продукції, органічна продукція бджільництва, органічна продукція аквакультур, органічні морські водорості.

Резюме

Lushpaev S. A. Normative-legal regulation of relations in the sphere of production of organic agricultural products.

В статье проанализированы нормативно-правовые акты, регламентирующие отношения в сфере производства органической сельскохозяйственной продукции.

Одним из выводов работы стало предложение закрепить понятие органической продукции животного происхождения в Законе Украины «О производстве и обороте органической сельскохозяйственной продукции».

Ключевые слова: нормативно-правовая регламентация отношений в сфере производства органической сельскохозяйственной продукции, органическая продукция пчеловодства, органическая продукция аквакультур, органические морские водоросли.

Summary

Lushpaev S. The normative-legal regulation the relations in sphere on production of organic agricultural products.

In the article normative-legal acts which regulate the relations on production of organic agricultural products are analysed. One from the conclusions of paper was the proposal to consolidate the notion of organic stock-raising products in the Law of Ukraine «About production and turnover of organic agricultural products and raw materials».

Key words: normative-legal regulation the relations in sphere on production of organic agricultural products, organic products of beekeeping, organic products of aquaculture, organic seaweeds.

УДК 349.412

Т. М. ЧУРИЛОВА

Тетяна Миколаївна Чурилова, кандидат юридичних наук, доцент Сумського державного університету

РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ: ДОСВІД ПОЛЬЩІ

В Україні реформування аграрного сектору триває майже 30 років. Проте, стратегічні цілі реформи: формування реального власника і господаря землі, соціально-економічна розбудова села, вирішення продовольчої проблеми, виведення аграрного сектора економіки України на світовий рівень розвитку – так і залишилися недосягнутими.

Неефективність ринкових перетворень зумовлена декількома факторами і, в першу чергу, безумовно, це нерозуміння кінцевої моделі, на досягнення якої була спрямована аграрна реформа. Крім того, процес реформування аграрних відносин здійснювався на фоні глибокої економічної кризи. Будь-які реорганізаційні перетворення в сільському господарстві у таких складних умовах були надто ризикованими.

Власне кажучи, реформа й досі далека від завершення, адже ринок земель сільськогосподарського призначення відсутній, регулювання орендних відносин потребує суттєвого удосконалення.

Однією з центральних проблем є відсутність такої моделі сільського господарства, яка б дозволила гармонійно співіснувати в агресивному ринковому середовищі як агрохолдингам, так і дрібним та середнім виробникам сільськогосподарської продукції, забезпечувала рівні можливості доступу до ринків і фінансів, розвиток людського потенціалу села, адекватну державну підтримку та оподаткування у сільському господарстві.